

Emnenr. 6 Fylke: Hedmark.
 Tilleggsspørsmål nr. (1 til 5) Herad: Tynset.
 Emne: Folkelige musikinstrument Bygdelag: "
 Oppskr. av: Iver Eide. Gard:
 (adresse): Tolga G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Sp. 1:

Ordene er ikke kjendt. Det som er kjendt her er namnet "Istervipipe" på den barkfløyta som guttunger gjør seg om våren når vidjene løyper. Det er den vanlige siljufloyte - gjerne med en tapp i enden og med skårne huller som på en vanlig fløyte.

Sp2:

Av rangler er følgende kjendt: En kort stump ullgarn, sammentvunget av flerefargete tråder og forsynt med ben eller treringer som stopper ved knuter øverst og nederst.

Den såkaldte kaggesteinen man gjerne hadde på setrene, var ofte brukt til barneleke. Det var sønderslått kvitstein (kvarts) som man hadde oppbevart i en øsje og som bruktes til å rense kagger av tre, eller ~~KUNNSBØTTEN~~ spunsbøtter med under vask.

Denne øsja var ett herlig ramleinstrument.

Sp 3: og 4:

Jo, det er full kjendskap til alle smellende ting, fra papirposer til blomsten åkersmella. (Det latinske namnet kjenner jeg ikke)

Såvel åkersmelle som papirposer brukes helst som barneleker - Likeså f eks å legge kjerner i varmen o l. Spesielle nemninger på dette er ikke kjendt.

Dynamitten har ikke vært brukt tidligere i salutteringens tjeneste, men brukes jevnlig nå f eks 1 og 17 mai.

Derimot har det før vært meget alminnelig å saluttere brylluper o l - ja, barnsøl med - med gevær eller krutskott isubber, stein o l.

Hva meningen skulle være med denne skytingen, er det ikke nå god sak å få rede på, men det er på set og vis ikke usannsynlig at det henger sammen med overtru i forbindelse med det mystiske krut.

Det er jo ikke lenger siden enn i mundladningsgeverenes tid, så brukte faktisk rein, elg og bjønnjegere å snitte korå i blykulenes spiss når de ladde, eller de kunne lure bla ut av salmeboken for å dytte ned som forladning.

At dette jo var rendyrket overtru, er det ingen tvil om, men om da truen gjalt selve geværet, kruttet og smellen, er ett annet spørsmål.

Det var i midlertid i eldre dager ikke så lite snakk om forgjorte geværer, som det måtte orm til å kurere løpet på. Bly til kuler tok man jo meget gjerne fra sprossene i kirkevinduer, når det dreiet sig om trefsikre greier.

At det var en forestilling om lykke for brudepar dessmere det kunne smelle på dagen deres, er sikkert nokk.

Det kan i heletatt fortelles ganske mye om seiglivet overtru i forbindelse med geværer, jakt og alle de hendelser som foregår i skog og fjell. Ja, den er for såvidt levende den dag i dag. -

Sp 5:

"Vonde ånder" er ikke kjendt, men derimot enkelte lyder som påvirkere av vind og veir.

Det spådde vondt vær hvis småguttene tok til å file på istervipipa for tidlig om våren.

"Ryssen bles kallvinn" ble det sakt, og det måtte helst ikke forekomme.

Ellers er det jo vel kjendt at traneskrik, hølkråkepiping og berjeulvlåter (hubro) er desidert kaldværsmerke - selv nå - og gjerne blandt eldre folk.

Ute i ferdsselsveiene vinters tid, tok man varsel av hva vidjenestingene sa, når kjøringen pågikk.

Alle ting har jo lyd og tone, og nestinger i drag og drott, var intet unntak. De kunne si: "Sytte kvar seg" eller: "Hjelpes åt " alt etter hva framtiden innebar.

Hestene kunne blåse på en bestemt måte mot uvær, og rev og hubro var sikre varslere. Fjellvåk og katugle likeså.